

# Tudásmorzsa 5.

## Sorozat dr. Papp Zoltán professzor emlékezéseiből

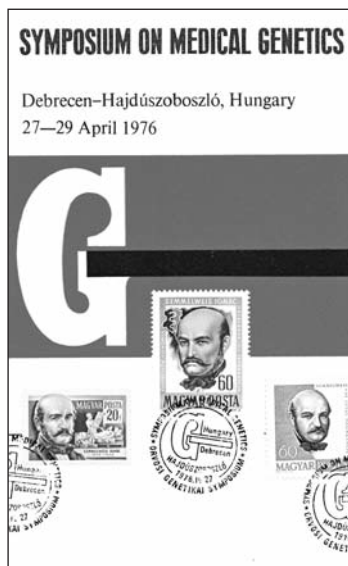
### 5. Nemzetközi genetikai szimpózium Hajdúszoboszlón 1976-ban

Szabó Gábor professzor gimnazista korában Sárospatakon alapozta meg angol nyelvtudását, amely nagyban hozzájárult, hogy az 1950-es évek második felében fiatal orvosként magába szívja a nyugati genetika rohamosan fejlődő eredményeit. Mint politikailag megbízható személyt hosszabb angliai tanulmányútra is kiengedték, és részt vehetett nemzetközi genetikai továbbképző kurzusokon is. Becsületére váljék, hogy igyekezett megszerzett tudását itthon is terjeszteni, magyar orvos alig juthatott akkor engedéllyel külföldre. Kapcsolatai révén az Egészségügyi Világszervezettől erkölcsi és anyagi támogatást szerzett egy továbbképzés rendezésére magyar genetikusok részére. Megkért, hogy legyen segítségére a szervezésben. Éreztem, hogy eljött az időm, szárnyalni kezdtek a gondolataim. Javasoltam, hogy legyen ez egy nemzetközi orvosi genetikai szimpózium, ahová bárhonnán jöhetnek a világból, és különösen a szomszédos „szocialista”

országok genetikusai számára is legyen ez egy ritka lehetőség. A meghívott vendégek listáját együtt állítottuk össze, gyakorlatilag az akkori orvosi genetika minden „nagyja” elfogadta meghívásunkat. Csak néhányat említve közülük: Carter C. O. (London), Emery A. E. H. (Edinburgh), Fraccaro M. (Pavia), Frézal J. (Paris), Lehmann H. (Cambridge), Mikkelsen M. (Glostrup) és Pfeiffer R. A. (Lübeck). A WHO fizette az újtjukat, mi pedig toborzott szponzoraink jóvoltából az itt-tartózkodásuk költségeit. Javasoltam, hogy ne Debrecenben rendezzük az összejövetelt, hanem a közeli, egyre jobban virágzó fürdővárosban, Hajdúszoboszlón, hogy együtt legyenek a résztvevők a nap minden órájában.

Ritka lehetőség volt ez a magyar orvosi genetikusok számára is. Akkor már működött a Magyar Humánogenetikai Társaság, mely a Magyar Biológiai Társaság Humánogenetikai Szekciójából Schu-

ler Dezső kezdeményezésére az 1960-as évek második felében jött létre. (Nem tehetem meg, hogy ne említeném meg Schuler Dezső egyéb érdemeit. Ő kezdte el a leukémiás gyerekek kemoterápiás kezelését hazánkban, ő szervezte meg a hazai gyermekonkológiai hálózatot, és vezetőjeként 21 éven át járta az országot, mert az eredményesség és a minőségkontroll zálogát nem az írásos jelentésekben, hanem a helyszíni impressziószerzésben és a közvetlen segítségnyújtásban látta. Másik nagy érdeme, hogy ő hozta létre az országos intenzív újszülöttellátást a perinatális intenzív centrumok [PIC-ek] kiépítésével. Ő hozta el Párizsból, Lejeune intézetéből a limfocitákból történő kromoszómavizsgálat mód-



Semmelweis-bélyegek a szimpózium első napi bélyegzőjével lepecsételve



Az ülésteremben

szerét, és 1960-ban már közölt citogenetikai tanulmányt – Lejeune és munkatársai ismertették 1959-ben a G kromoszóma triszómiáját Down-szindrómában –, megteremtve a magyar klinikai citogenetikát. Egész életműve a magyar gyermekgyógyászok legnagyobbjai közé emelte, nem rá nézve szégyen, hogy mindez nem volt elég ahhoz, hogy a Magyar Tudományos Akadémia tagjai közé válasszák.) A hazai orvosi genetika többi művelője mind ott volt Hajdúszoboszlón, ahol jelentős előadásokkal szerepeltek, igazolva további sikeres előrehaladásuk megalapozottságát.

A szervezésben sok orvostanhallgató és meghívásomra több angol szakos egyetemista lány (zöld szoknyában és matyó hímzéses fehér blúzban) volt a segítségemre. (A későbbiekben nemcsak baráti és szerelmi kapcsolatok, hanem még házasságok is születtek a fiatalok között.) Akkoriban egyik kedvelt oktatója voltam a diákoknak (34 éves voltam). Egy személyben adtam elő ötödéveseknek a „klinikai genetika” kötelező tantárgyat, majd vizsgáztattam minden évben az egész évfolyamot. Esetbemutatóim lekötötték az akkoriban újak számító genetikáért lelkesedő hallgatókat, és a vizsgáztatást is kihasználtam az oktatásukra. Aki nem tudta első nekifutásra 4-esre vagy 5-ösre a tételeit, az legközelebb 3 nap múlva próbálkozhatott újra. Volt, aki ötször jött. Természetesen az elégtelent soha nem írtam be az indexükbe, csak a végleges 4-est vagy 5-öst. Ezzel elértem, hogy a tudásuk végül elfogadható lett. Az előadások és a gyakorlatok anyagán kívül a Szabó Gábor – Papp Zoltán: *Bevezetés az orvosi genetikába* című, 1974-ben megjelent jegyzetből kellett felkészülniük.

A hallgatók tolakodva jelentkeztek, hogy segítsenek a szimpózium lebonyolításában, és többük angol nyelvtudása lehetővé tette az érdemi részvételt is. Nagyon élvezték a dolgot, úgy érezték mintha külföldre utaztak volna.

A tanfolyamnak tervezett összejövetelből sikerült egy olyan több mint 300 résztvevős nemzetközi angol nyelvű konferenciát szerveznünk, amely nemcsak a magyar, hanem a környező országok humángenetikusait is megmozgatta,

sőt a nyugati országokból nemcsak a meghívott előadók, hanem sokan mások is eljöttek. (A közelmúltban egy olasz orvos úgy jelentkezett hozzám, hogy „én is részt vettem a 36 évvel korábban rendezett hajdúszoboszlói szimpóziumon”.) A résztvevők 27 országból érkeztek, 60

előadás hangzott el, a többiek több mint 100 poszterrel szerepeltek. Akkor még a poszterszekció is újak számított!

A hajdúszoboszlói Béke üdülő terme volt a tudományos program helyszíne, és a vendéglátásban kitűnően felkészült Hupuczi László igazgató (későbbi jó barátom) irányításával a Délibáb Hotel gondoskodott a szállásról és az étkeztetésről.

(Előző héten minden ételből mintát készítettek, hogy megköstölhassuk, nehogy a magyar konyha nehéz legyen a külföldieknek.)

Bár a szervezés során mindenre igyekeztem gondolni, mégis voltak fennakadások. A legkellemetlenebb az volt, hogy a Dél-Afrikából és az Izraelből érkezett vendégeket nem engedték be az országba. A ferihegyi határőrség a következő géppel kitessekelte őket, nem kis szégyent hozva ezzel hazánkra és rendezvényünkre. Egy további kínos ügyben minden politikai és belügyi kapcsolatunk mozgósítására szükség volt, hogy tisztára mossuk azt a brit vendégünket, aki Szoboszlóról beutazott Debrecenbe, és a város nevezetességeit fényképezte. Tekintve, hogy a „Fényképezni tilos” tábla elkerülte a figyelmet, előállították, mint kémgyanús elemet, és elvették a fényképezőgépét. A valódi kémeknek egyébként akkoriban nagy segítséget jelentett a katonai objektumok köré kihelyezett „Fényképezni tilos” tábla, mert egyébként csak nehezen találtak volna meg a titkolni való létesítményeinket. Volt egy kis nézeteltérésünk az egyik meghívott olasz előadóval is, aki nem kívánt részt venni az általunk szervezett és finanszírozott közös hortobágyi kiránduláson, hanem annak ráeső árát szerette volna megkapni készpénzben. Többségük persze művelt ember módjára viselkedett. A kiránduláson kívül egyébként az egyik este Lehotka Gábor orgonált a debreceni Nagytemplomban, a másik este gazdag fogadást adtunk.



A fogadáson Akhmeteli professzorral, a WHO igazgatójával és feleségemmel. A háttérben Szabó Gábor professzor

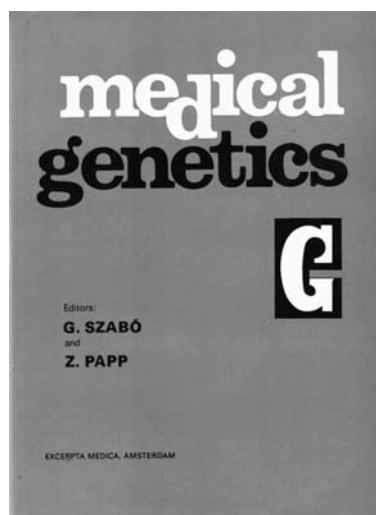
Az előadások absztraktjait a hallgatóság a helyszínen megkapta, a szimpózium után pedig összegyűjtöttük az előadások közlemény formájában megírt kéziratát, és egy szép kiállítású könyvet jelentettünk meg 1977-ben az Excerpta Medica (Amszterdam) és az Akadémiai Kiadó (Budapest) közös gondozásában. Az Alföldi Nyomda Benkő István igazgató, a későbbiekben is igaz jó barátom támogatásával jutányos áron és gyönyörű kivitelben készítette el a *Medical Genetics* című, Szabó G. és Papp Z. szerkesztésében megjelent angol nyelvű könyvet. Ennek készítése kapcsán is kiéltem nyomdai ambícióimat, Molnár László tipográfus barátom megengedte, hogy az egyes dolgozatok szerkesztésébe és a betűtípusok kiválasztásába is beleszóljak. A könyv hibátlan angoljáért Böszörményi Nagy Klára irodalmi szerkesztőnek ma is hálás vagyok. (A nyomdászat iránti érdeklődésemet és szeretetemet valószínűleg anyai nagyapámtól örökölttem. Neki Jászapátni az 1930-as években nyomdaüzeme volt, míg el nem kártyázta a nyomdáját, ő adta ki többek között a *Jász Ujság*ot. Vállalkozó kedvét továbbadta nekem, de a „mindent vagy semmit” gondolkodásmódjáért felelős génjeit szerencsére nem örökölttem.)

A könyv több kedvező recenziót kapott. Többek között Laurence K. M. professzor a *Journal*

of *Medical Genetics* folyóiratban (1978; 15: 325) a következőket írta: „This is an unusually well-produced book. The editors must be congratulated.” A könyvért szerény tiszteletdíj is járt. Ezt a kiadók kétfelé osztották. Szabó professzor leveléből idézek, amit akkor írt nekem, amikor megkapta a könyv tiszteletpéldányát és a honoráriumát. (Ekkor én már tanulmányúton voltam Edinburghban.) „A konferenciáról szóló könyvet és a szerkesztői díjat megkaptam. Úgy tudtam elfogadni, hogy meggyőztem magamat arról, hogy nélkülem sem a szimpózium, sem a kiadás nem valósulhatott volna meg, és a befektetett energiák így kompenzálódnak. A munkamegosztás sajátos, de igazságos következményei ezek.” Gondolatai későbbi pályafutásom során többször visszaköszöntek, amikor fiatal munkatársaimtól én kaptam segítséget.

A Symposium on Medical Genetics (Debrecen – Hajdúszoboszló, 1976. április 27–29.) nagy szolgálatot tett a közép- és kelet-európai orvosi genetika kibontakozásának, a nemzetközi kapcsolatok kiépítésé-

nek, egyéni szakmai sorsok alakulásának, így többek között meghatározta az én további szakmai életutamat és fejlődésemet is. Hollán Zsuzsa és Szabó Gábor professzorok támogatásával pályázatomat a hivatalos szervek Angliába továbbították, és egy év múlva már készülhettem első külföldi tanulmányutamra.



A *Medical Genetics* könyv általam választott, merészen zöld színű borítója